

Ministrija reiz jau atteica

Pirms gadiem Ungura ezerā notika motorlaivu sacensības. Tagad ar tām braukt nedrīkst. Ik pa laikam tie, kuri dzīvo ezera krastā, atkārtoti ierosina, ka vajadzētu atcelt ierobežojumus.

Pērn atkal tika saņemts ierosinājums atļaut pa Unguru braukt ar ūdens motocikliem. Pēc Ungura ezera izpētes un iespējamo mehānizēto ūdens transporta

līdzekļu ietekmes izvērtēšanas ikviens tika aicināts uz sabiedriskajām apspriešanām. Tajās izskanēja dažādi viedokļi.

2012.gadā Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi paredz: "Ungura ezerā aizliegts pārvietoties ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida kuģošanas līdzekļiem, kuru dzinēja jauda ir lielāka par 3,7 kW, izņemot pārvietošanas teritorijas aizsardzības režīma ieviešanas kontrolei un cilvēku glābšanas un meklēšanas darbiem."

Savulaik pašvaldība rakstīja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (VARAM), ka saņemts iedzīvotāju ierosinājums izvērtēt Ministru kabineta

noteikumus "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un izslēgt normā noteikto kuģošanas līdzekļu dzinēja jaudas ierobežojumu. Pašvaldība minēja arī to, ka ir gatava pārņemt Rustēga (Ungura) ezera apsaimniekošanu un izstrādāt apsaimniekošanas plānu.

Ministrija akcentē, ka Ungura ezera izpēti plānots veikt Gaujas nacionālā parka dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros, kur arī tiks izvērtēti priekšlikumi un pamatojums nepieciešamajiem grozījumiem. VARAM iesaka veikt vispusīgu ieinteresēto pušu aptauju, piemēram, vai atpūtniekus un makšķerniekus netraucē ūdens motociklu klātbūtne, to ra-

FAKTI

■ Ungura ezers atrodas Pārgaujas novada Raiskuma un Stalbes pagastā.

■ Platība 398 ha, krasta līnijas garums 12,7 km, vidējais dziļums 3,5 m.

■ Tiesiskais valdītājs ir Dabas aizsardzības pārvalde, zvejas tiesības pieder valstij. Kopš 2007. gada rūpnieciskā zveja ar Raiskuma pagasta padomes lēmumu netiek organizēta.

■ Ezers sadalīts dabas lieguma un ainavu aizsardzības zonā, daļa krasta atrodas kultūrvēsturiskajā un neitrālajā zonā.

■ Ungurs ir lielākā ezereņu atrodne valstī. Ungurā pārklājas trīs īpaši aizsargājami biotopi - mīkstūdens ezers ar ezereņu un lobēliju, un krasteņu audzēm, semidistroti (oligodistroti) ezeri, ezers ar piekrastē dominējošu minerālgrunti.

dītais troksnis un ūdens viļņošana. Ungura ezera dabas aizsardzības plānā (2006. – 2011. gadam) norādīts, ka tieši ezera ekosistēma un ainava ir galvenais ezera atpūtnieku piesaistes cēlonis. Turklāt ūdens motocikli var radīt vairākus nozīmīgus apdraudējumus: var traucēt putnu ligzdošanas laikā, traucēt makšķer-

niekiem, atpūtniekiem, kā arī saceltie viļņi izrauj piekrastē augošās ezereņu, var palielināties piesārņojums.

Minētie faktori tiks izvērtēti jaunajā Gaujas nacionālā parka dabas aizsardzības plānā. □

VIEDOKĻI

Jāmeklē vidusceļš

HARDIJS VENTS,
Pārgaujas novada domes priekšsēdētājs:

"**P**ar Unguru daudz runāts un spriests. Pastāv divi pretēji viedokļi. Pašvaldības uzdevums ir gādāt, lai ezers ir pieejams visiem.

Arī Saeimas komisijā par Unguru tika runāts. Tur viedoklis viens – pašiem jābūt skaidram, kā rīkoties. Lai varētu ko darīt, jānonāk pie skaidrības. Lai ezerā varētu braukt mehānizētie transportlīdzekļi, jāmaina Ministru kabineta noteikumi. Saprota abas puses, un pašvaldībai nav viegli atrast vidusceļu, lai katrs būtu apmierināts. Ja nebūs aizlieguma izmantot ūdens motociklus, mēs runājam par pieciem sešiem apmierinā-

tiem piekrastes zemju īpašniekiem vai vairāk nekā desmit neapmierinātiem. To nevar izlemt vienā dienā. Ir vajadzīga diskusija. Mums ir ezera pētījums, kuru varam izmantot, lai rastu skaidrību. Ja sabiedrība ir gatava, tad domājam, kā rīkoties tālāk.

Pašvaldība ir kontrolējusi un iespējami mēģinājusi sakārtot infrastruktūru. Mums ir tikai neliela pieeja ezeram. Sliktās caurceces dēļ ezera krasti sāk pārpurvoties. Šogad paplašinājām ezera izteku.

Nekad nepiekritīšu, ka ezers ir pilnīgi atvērts motorizētam ūdens transportam. Te gribu redzēt atpūtniekus, makšķerniekus. Ja gadījumā aizliegums tiek atcelts, jāvērtē, kādi būs noteikumi, cik būs licenču, kas un kur brauks. Vidus ceļš, pieļauju, varētu būt, ja motorizētajiem ūdens transporta līdzekļiem braukšanai noteiktu konkrētu laika limitu. Kontrole būtu pašvaldības ziņā. Taču par to tagad nevar runāt. Diskusijai jāturpinās."

Ezers aizsargājamā teritorija

ROLANDS AUZIŅŠ,
Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģionālās administrācijas direktors:

"**U**ngurs atrodas Gaujas nacionālajā parkā, īpaši aizsargājamā teritorijā, te ir unikālas dabas vērtības. Neredzam iespēju ezerā izmantot motorizēto ūdens transportu. Tas ir pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm. Un jāvērtē, lai labums būtu sabiedrības lielākajai daļai. Lai kaut ko mainītu noteikumos, tam jāpiekrīt visiem zemju īpašniekiem. Dabas aizsardzības pārvalde noteikti nerosinās kādas izmaiņas Ministru kabineta noteikumos." □

Grib braukt ar ūdensmotocikliem

SIA "Ungurmalas" pārstāve **SANITA KAMEŅEVA**, pārstāvot arī citu ezermalas īpašnieku intereses, stāsta par ideju un uzsver, ka tā ir vīzija, varbūtības priekšlikums.

"Agrāk Ungurs bija iecienīta aktīvās atpūtas vieta, kur varēja braukt ar motorlaivām, ūdensslēpēm un citiem motorizētiem ūdens transportlīdzekļiem. Laika gaitā daudz kas mainās, arī mēs paši. Nav gluži tā, ja ezerā ielaiz kaut ko motorizētu, tas uzreiz ir slikti. Ja to dara ar saprātu, tas būtu pieņemami visiem.

Sabiedrība, kas saka tam nē, visticamāk nezina, cik ļoti tas viņus skartu. Parasti tiek vērtēts, ka motorizētie ūdens transportlīdzekļi brauks nepārtraukti un būs troksnis. Ja tas netiks atļauts, tad, lūk, viss būs mierīgi.

Šī jautājuma apspriešana ir emocionālas sarunas, bet jāvērtina rast dialogu. Jo vairāk runāsim, jo atradīsim kompromisu. Gribam

veidot sadarbību ar dabas pārvaldi, pašvaldību, makšķerniekiem.

Izmēģināsim, dosim atļauju, bet vasaras beigās vērtējam ietekmi, sabiedrības attieksmi. Mēs neprasām atļaut braukt septiņas dienas nedēļā. Sākotnēji bija doma ezera krasta zemju īpašniekiem izsniegt atļaujas. Un pašvaldība var regulēt, cik. Tās varētu būt trīs dienas – trešdienas, piektdienas un sestdienas no desmitiem rītā līdz astoņiem vakarā. Tie, kuri makšķerē no rīta vai vakaros, netiktu traucēti. Tiktu izstrādāts kontroles mehānisms, kad kurš brauc ezerā. Tas arī disciplinētu braucējus.

Varam darīt labas lietas, piemēram, labiekārtot peldvietas, ierīkot iebrauktuves, lai ar laivu ērti var iebraukt ezerā. Varam iesaistīties zivju resursu atjaunošanā, rīkot sakopšanas talkas.

Ja būtu kādas papildu prasības, ko noteiktu Dabas aizsardzības pārvalde, tās, protams, ievērotu," viedokli puda Sanita Kameņeva. □

PĒTNIEKA KOMENTĀRS

Ja ļoti grib

Ungura ezers ir aizsargājama dabas teritorija, ūdensmotociklu un citu motorizētu ūdens transportlīdzekļu izmantošanai jānorit saskaņā ar dabas aizsardzības interesēm. Pētnieks **MATĪSS ŽAGARS** atgādina pasaules pieredzi, ka lielas jaudas (virs 20 ZS) motorizētu

ūdens transportlīdzekļu lietošana atstāj ietekmi uz ezeru ekosistēmām.

Ūdens tiek saduļķots. Tajā ieskalojas gruntī izguļsnējušās barības vielas, kas var veicināt ūdenstilpes eutrofikāciju un atstāt negatīvu ekoloģisku efektu, piemēram, zilāļģu ziedēšanu. Īpaši jutīgi pret saduļķošanu ir seklī ezeri un ezeru piekrastes zona. Saduļķošana negatīvi ietekmē iegrimušos ūdensaugus.

Ūdenī nonāk eļļa un degviela, kas var izraisīt virkni negatīvu efektu uz ezeru faunu un floru. Nav pieļaujama nekāda šo vielu iekļūde ezerā.

Pārvietošanās ar motorizētiem ūdens transportlīdzekļiem izraisa lokālu ūdens saviļņošanu, bet, viļņiem atsītoties pret krastu, pastiprinās krasta erozija – krasts

izskalojas. Tas var radīt ūdens saduļķošanu, ūdens faunas dzīves vides platību kvalitātes pazemināšanu, sauszemes teritoriju degradēšanu.

Braucot ar motorizētiem ūdens transportlīdzekļiem, griežoties propelleriem vai rodoties stiprai ūdens plūsmi, negatīvi tiek ietekmēti ūdensaugi, tie tiek sagriezti, iznīcinātas audzes. Ūdens viļņošana negatīvi ietekmē tos ūdensaugus, kuriem ir trausla sakņu sistēma, un pamazām audzes var iznīkt. "Līdz ar to ūdensaugu audžu, it īpaši aizsargājamo sugu audžu, tuvumā nebūtu pieļaujama pārvietošanās ar motorizētiem ūdens transportlīdzekļiem," secinājis pētnieks Matīss Žagars.

Ūdens motociklu pārvietošanās krasta zonā var gan tieši, gan

ar izraisīto viļņošanu ietekmēt zivju un ūdensputnu dzīves vidi. Troksnis negatīvi ietekmē visus ūdens organismus, radot tiem stresu. Pētnieks iesaka, ka jānosaka, cik ūdensmotocikli drīkst atrasties ezerā. Viņa ieteikums – četras līdz sešas atļaujas.

Ūdensmotocikli var negatīvi ietekmēt klusas atpūtas cieniņtājus, airētājus, peldētājus. Pētnieks iesaka neitrālai organizācijai veikt aptauju, lai noskaidrotu sabiedrības – ezera lietotāju -

viedokli. Braukšana ar motorizētiem ūdens transportlīdzekļiem jāsaņū ar zemju īpašniekiem.

Ja tiek nolemts atļaut ūdensmotocikliem braukt pa Unguru, pētnieks ezera kartē iezīmējis iespējamo zonu ezera vidū, kur būtu pieļaujama pārvietošanās ar šiem ūdens transportlīdzekļiem.

"Pēc pirmās sezonas noteikti jāveic ezera ūdensaugu monitorings, lai izvērtētu ietekmi," uzsver pētnieks. □

Lappusi sagatavoja **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Unguram veselība laba

Lai varētu apspriest ierosinājumu atļaut Ungurā braukt ar motorizētiem ūdens transportlīdzekļiem, pērn pašvaldība noslēdza sadarbības līgumu ar Dabas aizsardzības pārvaldi, SIA "Ungurmalas" un nodibinājumu "Vides risinājuma institūts" par Ungura ezera zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumu izstrādi un hidrobioloģisko izpēti. Pētījumu finansēja SIA "Ungurmalas".

Institūts ir veicis apjomīgu pētījumu par Unguru. Dokumentēti un analizēti hidroķīmiskie parametri, augstākie ūdensaugi un aļģes, zivju barības bāze un sugas, ezera zivsaimnieciskā apsaimniekošana, kā arī vērtēta ūdens mototiklu iespējamā izmantošana.

Ar pētījumu ikviens var iepazīties gan Pārgaujas pašvaldības mājaslapā, gan divās sabiedriskajās apspriešanās ar secinājumiem iepazīstināja Vides risinājumu institūta vadošais pētnieks Matīss Žagars. Dati tika vākti gadu, tie salīdzināti ar agrākiem pētījumiem un analizēti.

Purva izstrāde Unguru neietekmē

Pagājušā gadsimta 60.gadu beigās kūdras ieguvei tika nosusināts Lielais Ungura purvs. Meliorācijas ierīkošanas un kūdras izstrādes sākumā ezers tika stipri piesārņots ar humīnvielām un kūdru. "Kopš 70. gadiem ūdens caurredzamība saglabājusies praktiski nemainīga un uzskatāma par šībrīža ezera stāvoklim tipisku. Ekosistēmas stāvokli tas neietekmē. Viens no galvenajiem faktoriem, kas ierobežo iegrimušo augu attīstību, ir ūdens caurredzamība. Ungura ezerā pēdējās desmitgadēs tā ir samērā stabila, bet krasi samazinājusies pēc tam, kad uzsāka kūdras ieguve. Ja ezerā tiks palielināts uzduļķojums, samazi-

not ūdens caurredzamību, iegrimušo augu audžu platības samazināsies un barības vielas tiks patērētas potenciāli toksisko zīlaļģu attīstībai," skaidroja pētnieks Matīss Žagars.

Viņš arī uzsvēra, ka vairumā ūdens paraugu fosfora (P) un slāpekļa (N) koncentrācija visu pētījuma periodu bija tādās robežās, kas liecina par labu vai vidēju ūdens kvalitāti. "Paaugstināta barības vielu, it īpaši slāpekļa, koncentrācija novērota no Ungura purva ietekošajos kūdras izstrādes novadgrāvjos. Tomēr, ņemot vērā grāvju nelielo izmēru un lēno tecējumu, kopējais no Ungura purva ienestais P un N daudzums uzskatāms par tādu, kas ezera ekosistēmu negatīvi neietekmē," stāstīja pētnieks un uzsvēra: "Ezera hidroķīmiskie parametri ir normas robežās, un šobrīd nav nepieciešams veikt liela mēroga pasākumus ezera ekoloģiskās kvalitātes uzlabošanai. Tomēr būtu nepieciešams nodrošināt difūzā piesārņojuma iekļūdes apjoma nemainīgumu no ezera sateces baseina, kā arī atpūtas teritoriju radītā piesārņojuma apjoma nemainīgumu vai samazināšanu."

M.Žagars vērtē: "Ezera ūdens kvalitāte ir laba, zivju barības bāze pietiekama gan zivju mazuļu attīstībai, gan pieaugušu zivju populāciju uzturēšanai. Ungura ezera ihtiofauna vērtējama kā cilvēka ietekmēta." Pētnieks ieteica ik pēc diviem gadiem veikt ezera ūdens kvalitātes parametru mērījumus un ik pēc pieciem gadiem atkārtot zivsaimniecisko izpēti. Tas ļaus sekot izmaiņām ūdens ekosistēmā un pielāgot apsaimniekošanas metodes.

Aizstāv savas intereses

GATIM STRADAM Stalbes pagastā pieder zeme pie Ungura

"Pie Mazā Ungura var piekļūt, tikai šķērsojot manu īpašumu. Pēdējos gados, kad varēja ņemt licences tīklu zvejai, uz 30 metriem bija viena norma lielu zivs. Mazais Ungurs aizaug. Kas būs pēc simts gadiem? Krastu erozija turpinās. Savā īpašumā uzraugu ezeru. Ar makšķerniekiem ikdienā jau ir gana problēmu. Esmu atradis ūdas.

Ezerā dažkārt ir degvielas plankumi. Varbūt makšķernieki piebrauc pie ezera un ielaiž laivas? Arī mazjaudas transporta līdzekļos taču izmanto degvielu. Taču motorizētie transporta līdzekļi sakuļ ūdeni, rodas vairāk skābekļa. Gribu tikai vienu, lai ezerā visi justos komfortabli, jādodomā par visiem. Jādomā par ūdenstilpes nākotnes saglabāšanu. Jāvērtē tolerantāk, ar vēsāku prātu. Pēc pusgada šo jautājumu atkal vajadzētu apspriest," viedokli pauž Gatis Strads. □

Lobēlijai patīk

Ungura ezers atbilst Latvijā visretākajam un jutīgākajam ezeru biotopu veidam - ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām. Tie ir barības vielām nabadzīgi dzidrūdēns vai brūnūdēns ezeri, kuru ekosistēmā būtiska loma ir lobēliju - ezereņu sugām. Pēdējās simtgades laikā cilvēka darbības ietekmē 63 procenti no šī biotopa atradnēm Latvijā ir izzudušas. Ungura ezers ir viens no lielākajiem ezeriem, kur sastopamas vitālas un plašas gludsporu ezereņu, vienziēda krastenes. Mazākās platībās Dortmaņa lobēlijas audzes. "Visas trīs šīs retās un īpaši aizsargājamās sugas sakņojas ezera gruntī, to izmēri ir nelieli un sakņu sistēma samērā vāji attīstīta. Ezera ūdensaugu sugu sastāvs ir daudzveidīgs, raksturīgs tīriem, barības vielām nabadzīgiem ūdeņiem. Lai saglabātu šādu ezeru ekosistēmu, nepieciešama notekūdeņu iekļūdes un citu biogēnus ienesošo darbību novēršana, dabiskā hidroloģiskā režīma saglabāšana un atpūtas ierobežošana," skaidroja pētnieks.

Zivis ķeras klusumā

MĀRIS LASMANIS dzīvo Ungura ezera krastā, pats ir makšķernieks

"Tas, ka kādam pieder zeme pie ezera, nedod viņam nekādas privilēģijas, jo Ungurs ir publiskais ezers. Makšķernieki nesaņem, kāpēc vispār jādiskutē par iespēju šajā ezerā braukt ar ūdens mototikliem. Esam novērojuši, ka divas vai trīs reizes aizvadītajā vasarā tika braukts ar ūdens mototikliem. Cilvēki nopirkuši dārgus, jaudīgus mototikus un nu nezina, ko darīt.

Tie, kuri makšķerē, visvairāk izmanto ezeru. Populārākā ir makšķerēšana no laivas. Ja makšķerē breksi, vajadzīgs klusums. Ja kilometra attālumā kāds aizbrauc ar ūdens mototiklu, veltīgi cerēt

Copmaņiem ir, ko darīt

Paraugu ievākšana notika 25 stacijās, kuras bija izvietotas dažādu dziļumu zonās (1m -5m) viscaur ūdenstilpei. Pasīvie zvejas rīki (tīkli) bija ievietoti ūdenstilpē vakarā un izņemti nākamās dienas rītā. Tikli atradās ūdenī vidēji 10-12 stundas. Iegūtās zivis tika sašķirotas pēc sugām, katrs īpatnis nosvērts un nomērīts.

Pētījuma laikā tika nozvejotas 88,4 kilogrami septiņu sugu zivis. "Bieži jautā, vai ezerā ir daudz zivju. Protams, Burtņiekā to ir vairāk nekā Ungurā, bet Ungurā vairāk nekā piemējas dīķī. Rēķinām uz vienu standarta tīklu, ko liekam visos ezeros. Ungura ezera zivju sugu sastāvs ir tipisks mērenās klimata joslas ezeriem. Ir salīdzinoši augsts plēsīgo zivju īpatsvars, kas skaidrojams ar Ungura ezera kā dzīves vides piemērotību asarim un līdakai," stāstīja Matīss Žagars.

Pēc pētījuma datiem populārākās ezera zivis makšķernieku vidū ir asaris, līdaka, plaudis, kā arī rauda un līnis. Ezerā dominē plauzi,

asari un raudas. Šīs sugas ir samērā vienmērīgi izplatītas ūdenstilpē, kas skaidrojams ar to spēju pielāgoties mainīgiem dzīves vides apstākļiem. Salīdzinot ar citiem Latvijas ezeriem, asaru kopējā biomasa Ungura ezerā ir vidēji augsta. Savukārt plaužu kopējā biomasa ir augsta, kas, visticamāk, skaidrojams ar optimālo barības bāzi un piemērotajiem dzīves vides apstākļiem. Ezerā 46 plaužiem tika noteikts vecums no sešiem līdz 31 gadam. "Plaužiem Ungurs ir viena no veselīgākajām vidēm Latvijas ezeros. Asariem te ir labvēlīgāka vide nekā Alūksnes ezerā," atklāja pētnieks un piebilda, ka šovasar pētnieki bijuši 26 ezeros Latvijā un par Unguru bažu nav.

"Pašiem jādomā, kā apkarot maluzvejniecību. Ja ar žebērklī nārsta laikā nodur 20 līdakas, tas ezeram ir liels ļaunums. Vai Ungurā vajag licencēto makšķerēšanu? Vai Unguru popularizēt kā zivīm bagātu? Kā sakārtot infrastruktūru? Atbildes jāmeklē gan pašvaldībai, gan iedzīvotājiem," uzsvēra pētnieks Matīss Žagars. Viņš arī atgādināja, ka praksē novērots, ka efektīvākais veids, kā nosargāt zivju resursus no maluzvejniekiem un negodīgiem zvejniekiem un makšķerniekiem, ir iedzīvotāju vidū radīt pozitīvu priekšstatu, ka to aizsardzība ir sabiedrības kopējās interesēs. □

Lappusi sagatavojuši **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra